

Kainuu-ohjelman (maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2022-2025) hyväksyminen

48/00.01.05.00/2020

MH § 283

Maakuntahallitus on tehnyt Kainuun maakuntaohjelman laatimispäätöksen kokouksessa 16.3.2020 § 46. Maakuntaohjelman osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa on ensimmäisen kerran käsitelty maakuntahallituksen kokouksessa 27.4.2020 § 58. Maakuntahallitus on hyväksynyt ohjelman laatimisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman sekä työohjelman kokouksessaan 24.8.2020 § 127. Erillisliitteessä X oleva ehdotus Kainuu-ohjelmaksi sisältää Kainuun maakuntasuunnitelman 2040 ja maakuntaohjelman 2022–2025.

Maakuntahallitus on käynyt kokouksissaan 1.6.2020 § 87, 21.09.2021 § 139, 23.11.2020 § 210, 9.12.2020 § 219, 1.2.2021 § 23, 15.2.2021 § 34, 1.3.2021 § 45, 29.3.2021 § 65, 19.4.2021 § 87, 3.5.2021 § 98, 17.5.2021 § 108, 31.5.2021 § 124, 14.6.2021 § 160, 16.8.2021 § 169, 27.9.2021 § 206, Kainuun maakuntaohjelmaa valmistelemaa keskustelua. Maakuntahallitus on päättänyt kokouksessaan 11.10.2021 § 223 asettaa Kainuu-ohjelman luonnoksen ja sen ympäristöselostuksen julkisesti nähtäville 13.10-15.11.2021 väliseksi ajaksi ja pyytää niistä tarvittavat lausunnot. Maakuntahallitus on toteuttanut kokouksessaan 8.11.2021 Kainuu-ohjelmaa valmistelemaan työpajan.

Maakuntaohjelman sisällön rakennetta, valmistelua ja aikataulua koskevat määräykset sisältyvät valtioneuvoston asetukseen alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (14§). Kainuun liiton aluekehitys ja elinkeinot vastuualueen koordinoimana on valmisteltu ehdotus Kainuu-ohjelmaksi (sis. maakuntasuunnitelma ja -ohjelma). Kainuu-ohjelma on päivitetty laajana, vuorovaikutteisena prosessina noudattaen virastossa laadittua Kainuu-ohjelman laatimisen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa sekä työohjelmaa.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan Kainuu-ohjelmaluonnos ja sen ympäristöselostus asetettiin julkisesti nähtäville SO-VA-lain (200/2005) 9 §:n mukaisesti. Ohjelmaluonnoksen nähtävillä oloaikana luonnoksesta pyydettiin lausunnot Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Kainuun kaupungeilta ja kunnilta sekä muilta ohjelman kannalta keskeisiltä viranomaisilta ja yhteisöiltä. Nähtävillä oloaikana saatiin lausunnot yhteensä 27 organisaatiolta tai yhdistykseltä. Lausunnot olivat asiantuntevia ja monipuolisia ja

koskivat ohjelman ja sen ympäristöselostuksen esitystapaa ja sisällöllisiä painotuksia. Lausunnot on kaikki käyty huolellisesti läpi ja annettu palaute on huomioitu ohjelman viimeistelyssä. Lausuntojen ansiosta on nyt sisällöltään entistä parempi.

Lausunnot olivat pääosin positiivisia ja niissä kiiteltiin ohjelman kattavuutta, Kainuun tilanteen ja kehittämishaasteiden realistista ja asiantuntevaa kuvausta (tilannekuva) sekä tavoitteeksi asetetun Kainuu 2040 skenaarion, 2040 vision, tehtyjen kehittämissuunnitelmien sekä asetettujen tavoitteiden ja strategisten toimenpiteiden osuvuutta. Lausunnoissa ohjelmaa on kritisoitu liiallisesta laajuudesta ja siitä, että toimenpiteiden vastuutahoja ei ole selkeästi nimetty.

Kainuun kunnat olivat lausunnoissaan tyytyväisiä ohjelmaan ja katsoivat voivansa omassa kehittämistyössään toteuttaa sen tavoitteita, joskin esittivät ohjelmaan myös tarkennuksia ja lisäyksiä.

Kainuu-ohjelma on laadittu laajana yhteistyönä ja sidosryhmien osallistumisen ja kuulemisten kautta sen sisältö on muodostunut varsin laajaksi, joskin tilannekuvaan perustuvaksi. Maakuntaohjelmassa on tavoitteiden ohella toimenpiteet, joilla kutakin tavoitetta toteutetaan. Toimenpiteitä ei ole vastuutettu ohjelmatekstiin.

Tavoitteita ja toimenpiteitä toteutetaan vuosittain tarkennettavalla maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmalla (TOPSU), jossa linjataan kriittisimmät maakuntaohjelman mukaiset kehittämisen kärjet, tavoitteet ja toimenpiteet. Näitä toteutetaan EUn ja kansallisilla aluekehittämisen varoilla sekä edunvalvonnan keinoin. Lisäksi Kainuun maakunta ja valtioneuvosto tarkentavat vuosittain aluekehittämisen keskusteluissa (ALKE) kriittisimmät maakuntaohjelman mukaiset kehittämisen kärjet ja sopivat yhteisistä toimista. TOPSU:n laatimisessa ja toteutuksessa tiivistetään alueen toimijoiden välistä yhteistyötä ja ALKE keskusteluprosessissa alueen toimijoiden yhteistyön ohella yhteistyötä maakunnan ja valtioneuvoston välillä. Lisäksi Kainuu-ohjelman toimeenpanon osavastuista on tarkoitus sopia erillisellä Kainuu-sopimuksella.

Kainuu-ohjelmaan vastuutahoja ei voida suoraan merkitä, koska ne olisivat samalla vastuutahoiksi määrätyille toimijoille avoin valtakirja hakea vastuurooliin vedoten välittäviltä viranomaisilta (Kainuun liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY keskus) kehittämisrahoitusta toimien toteutukseen. Ohjelman kirjauksilla rahoitusta ei voida sitoa, vaan aluekehittämisrahoitusten tulee olla kaikkien tukikelpoisten toimijoiden vapaasti haettavissa. Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmassa ja aluekehittämisen keskusteluissa voidaan tarkemmin roolitaa ja vastuuttaa priorisoitujen toimenpiteiden toteuttajat.

Kainuu ohjelmasta laaditaan sen hyväksymisen ja julkaisemisen jäl-

keen suomeksi ja englanniksi strateginen tiivistelmä, johon puristetaan Kainuu-ohjelman strateginen ydin sujuvaan viestinnälliseen muotoon. Tiivistelmää hyödynnetään Kainuun markkinoinnissa, edunajamisessa ja investointien houkuttelussa.

Kainuu-ohjelman ympäristöselostuksesta saatu palaute oli pääasiassa neutraalia. Muutamia muutosehdotuksia koskivat mm. luontoon ja ympäristöön kohdistuvaa vaikutusten arviointia, Kainuun nykytilan kuvausta vesien ja päästöjen osalta. Ympäristöselostusta tarkennettiin nykytilan kuvauksien osalta ja tarkennettiin vaikutusten arviointia vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän ja luonto ja luontovarojen osalta.

Kainuun SOVA-työryhmä (suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointityöryhmä) on kokoontunut useasti Kainuu-ohjelman valmistelun aikana ja antanut palautetta ohjelman valmisteluun. Vaikutusten arviointi on ollut kiinteä osa valmisteluprosessia ja sitä on tehty koko ohjelman laadinnan ajan valmistelijoiden ja Kainuun SOVA-työryhmän toimesta. Vaikutusten arvioinnin (sis. ympäristönäkökohdat) ja ympäristöselostus ovat vaikuttaneet Kainuu-ohjelman muotoiluun. Erityisesti muutoksia on tehty koskien Kainuun arvoja, kärkialoja (matkailu, biotalous ja kaivosteollisuus), Kainuun vetovoimaisuutta, sekä hyvinvoinnin tavoitteita ja toimenpiteitä.

Maakuntahallituksen kokouksessa 29.11.2021 esitellään koonti saaduista lausunnoista sekä siitä, miten ne ovat ehdotuksessa Kainuu-ohjelmaksi ja ympäristöselostuksessa huomioitu. Tämä koonti toimitetaan MH 29.11.2021 kokouksen pöydälle.

Kokouksessa esitellään lausuntojen perusteella muokattu ehdotus Kainuu-ohjelmaksi ja sen ympäristöselostus, joissa palautteen perusteella tehdyt muutokset on merkitty punaisella tekstillä. Muokatut ehdotukset Kainuu-ohjelmaksi ja sen ympäristöselostukseksi ovat erillisliitteinä.

Maakuntahallituksen käsittelyn pohjalta ohjelmaehdotus ja ympäristöselostus viimeistellään esitykseksi maakuntavaltuustolle. Kainuun liiton virasto tekee samalla tarvittavia ohjelman laatua parantavia stilistisiä muutoksia sekä teknisiä korjauksia Kainuu-ohjelmaan ja sen ympäristöselostukseen.

Kainuu-ohjelma, ehdotus

Erillisliite nro: 4

Kainuu-ohjelman liite, Ympäristöselostus

Erillisliite nro: 5

Lisätietoja asiasta antavat aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas, puh. 040 574 0804, maakuntajohtaja Pentti Malinen, puh. 044 797 0197, ja suunnittelujohtaja Sanna Schroderus, puh. 044 710 0873 tai sähköpostitse osoitteella etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi

Maakuntajohtajan ehdotus:

Maakuntahallitus hyväksyy ehdotuksen Kainuu-ohjelmaksi (maakuntasuunnitelma 2040 ja maakuntaohjelma 2022–2025) ja sen ympäristöselostuksen esitettäväksi Kainuun maakuntavaltuuston hyväksyttäväksi.

Maakuntahallitus valtuuttaa Kainuun liiton viraston tekemään maakuntahallituksen kokouksessa esittämät muutokset sekä tekemään tarvittaessa ohjelman laatua parantavia stilistisiä muutoksia tai teknisiä korjauksia lopulliseen ohjelmaehdotukseen ja ympäristöselostukseen.

Tämän asian osalta pöytäkirja tarkastetaan kokouksessa.

Maakuntahallitus:

Aluekehitysjohtaja Jouni Ponnikas esitteli asiaa.

Käydyn keskustelun jälkeen maakuntahallitus hyväksyi maakuntajohtajan ehdotuksen.

Lisäksi maakuntahallitus antoi Kainuun liiton virastolle oikeudet tehdä Kainuu-ohjelmaan ja sen ympäristöselostukseen stilistiset korjaukset.

Tämän asian osalta pöytäkirja tarkastettiin kokouksessa.

Ote

Maakuntavaltuusto